

mitet i samtalet med den sekulära samtiden. Diskussionen om kristendomens nutida legitimitet utifrån Augustinus är utan tvekan den mest problematiska delen av avhandlingen och förefaller begriplig enbart i ljuset av den inomkyrkliga debatten inom «den danske folkekirke». Genom denna diskussion avviker Grønkjær från avhandlingens tema, i det att han genom analysen av Augustinus platonism anser sig kunna dra slutsatser om den vetenskapligt och metodologiskt vanskliga frågeställningen om kristendomens aktualitet idag.

I en avhandling som handlar om den receptionen av platonismen hos Augustinus hade man vidare kunnat förvänta sig en åtminstone elementär hänsyn till platonismens reception inom den tidiga kristendomen i öst. Frånvaron av jämförelser med exempelvis Origenes eller de kappadokiska fäderna är besvärande och gör den slutliga diskussionen om kristendomens väsen och dess nutida aktualitet mindre trovärdig. Mot bakgrund av den östliga ortodoxa kristendomen, inom vilken receptionen av Augustinus är i stort sett obefintlig, blir Grønkjærs utgångspunkt problematisk.

Förutom dessa större förbehåll bör det påpekas att avhandlingen lider av ett överflöd av «förtydligande» upprepningar som i viss mån förklarar bokens överdimensionerade format men som i de flesta fall inte borde vara motiverade ens utifrån avhandlingsgenren. Samtidigt bör det framhållas att Grønkjærs avhandling är gedigen och förtjänstfullt källorienterad. Åtminstone för kunskapen om Augustinus teologiska användning av platonismen har avhandlingen bestående värde.

Jan-Eric Steppa

Hans Joachim Iwand — *Nachgelassene Werke. Neue Folge. Herausgegeben von der Hans-Iwand-Stiftung. — Band 1. Kirche und Gesellschaft. Bearbeitet, kommentiert und mit einem Nachwort versehen von Ekkehard Börsch. 349 sid. — Band 2. Christologie. Die Umkehrung des Menschen zur Menschlichkeit. Bearbeitet, kommentiert und mit einem Nachwort versehen von Eberhard Lempp und Edgar Thaidigsmann. 539 sid. — Band 3. Theologiegeschichte des 19. und 20. Jahrhunderts. «Väter und Söhne». Bearbeitet, kommentiert und mit einem Nachwort versehen von Gerard C. den Hertog. 560 sid. Chr. Kaiser Gütersloher Verlagshaus. Gütersloh 1998, 1999, 2001.*

Snart efter Hans Joachim Iwand död 1960 utgavs *Nachgelassene Werke* 1–6 från och med år 1962. Intresset för Iwand har gjort att ytterligare kompletterande band med efterlämnade skrifter nu publiceras: Det första tematiska bandet (1998) behandlar *Kirche*

und Gesellschaft — titeln på en föreläsning 1951 där Iwand argumenterar för att kyrkans medlemmar måste vilja medverka i gestaltandet av samhällseliga förhållandena. Tron får inte reduceras till ett privatförhållande och sociala missförhållanden får inte accepteras som oundvikliga följder av samhällssystemets sätt att fungera. Iwands teser är idag lika litet självklarheter som då. De blev vägledande för många, inte bara lutherska teologer, som sökte nya vägar efter den katastrof som nazismen och det krig den provocerat fram innebar.

Kristologibandet (1999) innehåller tre huvuddelar. Den första består av Iwands inledande föreläsningar över detta ämne, hållna i Bonn 1953/54, bl. a. om dess utveckling sedan Hegel och under 1900-talet (F. Gogarten, E. Brunner, H. Vogel, K. Barth). Den andra huvuddelen är föreläsningarna i Bonn 1958/59, alltså från de sista åren av Iwands liv. Slutligen har utgivarna valt ut några tematiskt kristologiska texter, bl. a. den kända *Der Primat der Christologie* (1956).

Det tredje bandet (2001) om det 19:e och 20:e århundradets teologihistoria visar den stora variation av teman som Iwand intresserade sig för: det samtida läget i den systematiska teologin, religionsbegreppet, tro och historia, Troeltschs och Webers religionssociologi, vetenskap och världsbild i anslutning till Karl Heim, Jesus-forskning och kristologi hos Schweizer och Bultmann, Brunner, Heinrich Vogel. Vissa tänkare får en mer framträdande roll än andra: Hegel, Schleiermacher, Rothe, Barth, Peterson; när det gäller etiken Schleiermacher, Hans Lassen Martensen, Adolf von Harleß, Wilhelm Herrmann, Kähler, Nietzsche, Alexander von Oettinger. Ett bihang innehåller utvalda texter av Iwand som ytterligare belyser teman i hans föreläsningar.

De hittills utgivna banden har utgivarna försett med utförliga register och hänvisningar. Ytterligare tre band planeras, innehållande brev samt predikningar.

Axel W. Karlsson

Georg Plasger: *Die relative Autorität des Bekenntnisses bei Karl Barth. 297 sid. Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn 2000.*

Vilken förpliktande betydelse har bekännelseskriterier i ett reformatoriskt samfund? Hur skall man umgåas med dem, vilken rangordning och vilka uppgifter har de i teologins och kyrkans liv? Frågorna om de kyrkliga bekännelsernas funktion och giltighet har inte varit brännande på samma sätt i Skandinavien som på annat håll. I Tyskland utkämpades en apostollikumstrid 1892 som har beröringspunkter med diskussionen i det svenska kyrkomötet 1893. Barmen-förklaringen 1934